

УДК: 657.424

Ольга Лубенченко
(доцент кафедри «Облік і аудит», Державний економіко-технологічний університет транспорту)

Наталія Петришина
(студентка гр. І-ОА маг., Державний економіко-технологічний університет транспорту)

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті розглянуто, що являють собою капітальні інвестиції згідно із Податковим кодексом України, Положенням стандартом бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», Положенням стандартом бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції». Проаналізована (наведена) статистика залучення коштів вітчизняних та зарубіжних інвесторів. Визначено обмеження позитивної динаміки інвестиційної діяльності вітчизняних промислових підприємств як на макроекономічному рівні, так і на мікроекономічному рівні. Розглянуті основні проблеми залучення капітальних інвестицій в будівництво. Визначені задачі залучення інвестицій та запропоновані шляхи вирішення проблем вкладення капітальних інвестицій в будівельну галузь. Серед яких є аналіз техніко-економічних показників використання основних засобів, а саме: визначення коефіцієнта зносу, коефіцієнта вибуття, коефіцієнта оновлення, фондовідачі, фондомісткості, фондоозброєності з метою прийняття рішень про залучення інвестицій. Саме на підставі фінансового аналізу інвестор зможе прийняти рішення про надання інвестицій та визначити шляхи їх повернення та шляхи отримання прибутку.

Ключові слова: капітальні інвестиції, фінансові інвестиції, основні засоби, положення стандарти бухгалтерського обліку.

© Лубенченко О., Петришина Н., 2015

Ольга Лубенченко
(доцент кафедри «Учет и аудит», Государственный экономико-технологический университет транспорта)

Наталья Петришина
(студентка гр. 1-ОА маг., Государственный экономико-технологический университет транспорта)

ПРОБЛЕМЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ КАПИТАЛЬНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

В статье рассмотрены, что представляют собой капитальные инвестиции в соответствии с Налоговым кодексом Украины, Положением стандартом бухгалтерского учета 7 «Основные средства», Положением стандартом бухгалтерского учета 12 «Финансовые инвестиции». Проанализирована статистика привлечения средств отечественных и зарубежных инвесторов. Определены ограничения положительной динамики инвестиционной деятельности отечественных промышленных предприятий как на макроэкономическом уровне, так и на микроэкономическом уровне. Рассмотрены основные проблемы привлечения капитальных инвестиций в строительство. Определены задачи привлечения инвестиций и предложены пути решения проблем вложения капитальных инвестиций в строительную отрасль. Среди которых выделяют: анализ технико-экономических показателей использования основных средств, таких как коэффициент износа, коэффициент выбытия, коэффициент обновления, фондоотдача, фондоемкость, фондовооруженность с целью принятия решений о привлечении инвестиций. Именно на основании финансового анализа инвестор сможет принять решение о предоставлении инвестиций и определить пути их возвращения и пути получения прибыли.

Ключевые слова: капитальные инвестиции, финансовые инвестиции, основные средства, положения стандарты бухгалтерского учета.

Olga Lubenchenko
(associate Professor, accounting and audit, State Economy and Technology University of Transport)

Natalia Petrishina (student gr. 1-OA MAG., State Economy and Technology University of Transport)

THE PROBLEMS OF ATTRACTING CAPITAL INVESTMENT IN MODERN CONDITIONS

In the article, which represent capital investments in accordance with the Tax code of Ukraine, accounting standard 7 "Fixed assets" accounting standard 12 "Financial

investments". Analyzed statistics of attracting domestic and foreign investors. Identified limitations of positive dynamics of investment activity of domestic industrial enterprises as at the macroeconomic level and microeconomic level. The main problems of attracting capital investment in construction. Defined objectives of attracting investment and proposed solutions to the problems of capital investments in the construction industry. Which include analysis of technical-economic indicators of the fixed assets such as deterioration rate, retirement rate, refresh rate, return on assets, capital ratio, tendovaginitis with the purpose of making decisions about investment. It is on the basis of financial analysis for the investor to make a decision on the granting of investment and determine the way of their return and the way to get profit.

Keywords: capital investment, financial investment, fixed assets, the provisions of the accounting standards.

Будівельна галузь є однією із провідних галузей вітчизняної економіки. Без новітніх технологій не можливо розглянути сталий розвиток будівництва.

Інвестування у будівельній галузі є одним із вигідних вкладень фінансових коштів і можливість отримання прибутків. На сьогоднішній день інвестування будівельної галузі є нестабільним і потребує постійних надходжень. Саме ця тема в даний час є актуальною.

Основною метою будь-якого підприємства є забезпечення споживачів необхідною продукцією, що виробляється з мінімальними витратами, забезпечення працівників заробітною платою, а підприємство прибутком. При цьому важливу роль відіграють капітальні інвестиції, як основна частка переозброєння підприємства, введення ним у дію нових основних засобів.

Постановка проблеми. Однією із проблем залучення капітальних інвестицій є проблема нестачі грошових коштів у будівельній галузі. Тому є важливим питання залучення інвесторів у будівництво. Велика кількість підприємств в Україні припинила свою діяльність саме через нестачу інвесторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Деякі проблемні питання з теорії і практики обліку операцій з капітальними інвестиціями отримали своє висвітлення у працях таких вітчизняних вчених, як В. Пархоменко [9], Ф. Бутинець [4], В. Сопко [11], М. Кужельний [7], А.С. Музиченко [8] та багатьох інших. Але ж питання залучення інвестицій, їх достовірний облік потребують подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження стану капітальних інвестицій у окремій галузі виробництва, визначення шляхів залучення капітальних інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо, що являють собою капітальні інвестиції. Якщо говорити про термін «капітальні інвестиції», то немає єдиного і точного визначення даного терміна.

Згідно з ст. 14 Податкового кодексу України: «Капітальні інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів»[3].

Капітальні інвестиції – інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів, термін служби яких перевищує один рік[2].

Згідно із П(С)БО 7 «Основні засоби»: «Капітальні інвестиції – це інвестиції, які вкладаються у будівництво, виготовлення, придбання, модернізацію створення необоротних активів (включаючи необоротні матеріальні активи, призначені для

заміни діючих, і устаткування для здійснення монтажу), а також авансові платежі для фінансування капітального будівництва»[1].

Отже, підсумовуючи, доходимо до висновку, капітальні інвестиції – це сукупність витрат на придбання і створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів.

Статистика свідчить, що в останні роки почали будувати більше, і обсяги будівництва могли бути ще вище, але для цього потрібні кошти. Державне фінансування сьогодні незначне і становить всього 2%, тому Україна дуже зацікавлена в залученні як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів. За даними Державного комітету статистики, загальний обсяг іноземних інвестицій, наприклад, в Київ, які були отримані за роки незалежності України, складає понад 1,2 млрд доларів. Це більше однієї третини інвестицій, які отримала країна за цей період. Іноземні інвестиції в ці роки надходили з 400 країн світу. Найбільш значимі інвестори: США – 22%, Кіпр – 13%, Німеччина – 11%, Австрія – 10%, Нідерланди – 10%, Великобританія – 6%. По галузях виробництва, інвестиції в будівництво становлять 6% від загальної суми інвестицій[5].

Досліджуючи фінансування капітальних вкладень в Україні з початку 1990-х років по 2014 рік необхідно виділити такі наявні обмеження для стабільної позитивної динаміки інвестиційної діяльності вітчизняних промислових підприємств, а саме на макро- і мікроекономічному рівні. На макроекономічному рівні: залежність української економіки від експорто-орієнтованих низько- та середньотехнологічних галузей з низькою часткою доданої вартості, чутливих до цінових шоків; нестійкість процесу відновлення світових потоків прямого іноземного інвестування в національну економіку; зростання загального державного та гарантованого державою боргу України, висока залежність від залучення зовнішніх фінансових ресурсів, що знижує рейтинги інвестиційної привабливості країни; вразливість української валюти від зовнішніх шоків внаслідок її залежності від динаміки експорту та змін споживчих настроїв на зовнішніх сировинних ринках на тлі невизначеності розвитку світової економіки; обмеженість банківського кредитування. На мікроекономічному рівні: погіршення фінансових результатів підприємств на фоні скорочення державного фінансування, що негативно позначається на можливостях самофінансування інвестиційного розвитку підприємств; застосування застарілих норм амортизації для більшості основних засобів, спрямування амортизаційних фондів на поточне споживання, відсутність накопичення власних коштів для модернізації виробництва; обмеженість та неефективне використання нематеріальних активів; зростання частки простроченої кредиторської заборгованості підприємств, що використовується як альтернативне джерело обмеженому банківському кредитуванню; згорання емісійної діяльності підприємств через низьку інвестиційну привабливість вітчизняних емітентів, поступову реорганізацію акціонерних товариств в інші організаційно-правові форми, переважно в товариства з обмеженою відповідальністю та неможливість з боку підприємств, створених в процесі приватизації та корпоратизації, підтримувати цю найскладнішу форму організації бізнесу; недотримання прав міноритарних акціонерів щодо участі в управлінні товариством, отримання достовірної інформації про діяльність акціонерного товариства, розподіл дивідендів за підсумками діяльності товариств та неможливість перевірити правдивість такої інформації, а відтак – впливати на формування інвестиційної стратегії підприємства.

Для глибшого аналізу особливостей фінансування капітальних вкладень в Україні проаналізуємо структуру джерел фінансування за останні дев'ять місяців поточного року (табл.1) [6].

Таблиця 1. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за січень – вересень 2014 року

Залучення інвестицій	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	у фактичних цінах, млн грн	у % до загального обсягу
1	2	3
Усього	135476,8	100,0
у т.ч. за рахунок		
1	2	3
Коштів державного бюджету	763,3	0,6
Коштів місцевих бюджетів	2060,9	1,5
Власних коштів підприємств та організацій	97238,6	71,8
Кредитів банків та інших позик	13275,8	9,8
Коштів іноземних інвесторів	2455,5	1,8
Коштів населення на будівництво житла	15069,0	11,1
Інших джерел фінансування	4613,7	3,4

Джерело: [6].

Таким чином, найбільшу частку у фінансуванні і освоєнні капітальних вкладень в Україні було здійснено за рахунок власних коштів підприємств та організацій, а на другому та третьому місцях відповідно стоять кошти населення на будівництво житла і кредити банків та інші позики. Фінансування за рахунок державного та місцевих бюджетів в сукупності складає 2,1 %, що свідчить про низьку підтримку державою інвестиційної активності підприємств України і відсутність суттєвих позитивних зрушень в державній інвестиційній політиці у порівнянні з попередніми роками.

Зупинимося більш детально на значенні іноземного інвестування для інвестиційної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання. Обсяг освоєних капітальних інвестицій, зроблених за рахунок іноземних інвесторів, згідно з даними, наведеними у табл. 1, також як і освоєння підприємствами капітальних інвестицій за рахунок державного і місцевих бюджетів, є дуже незначним. Його частка в загальній сумі освоєних капітальних вкладень складає 1,8%. Оскільки освоєння цих інвестицій є результатом інвестування, зробленого, зокрема протягом попереднього року, то дослідимо статистику з приводу іноземного інвестування за 2013 р. У 2013 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 5677,3 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Кількість країн світу, з яких надійшли інвестиції в економіку України, на 1 січня 1996 р. становила 94 країни, на кінець 2013 р. – 136. Упродовж цих років десятка основних країн-інвесторів України змінювалась. У 2013 р. основними країнами-інвесторами були Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит.), Франція, Швейцарія та Італія (майже 83% загального обсягу прямих інвестицій в економіці України). Порівняно з 1996 р.

зі складу десяти найбільших за обсягами інвестування країн вибули США, Ірландія, Бельгія та Польща.

Станом на 31 грудня 2013 р. 31,0% загального обсягу прямих інвестицій в Україні зосереджено на підприємствах промисловості, у тому числі переробної – 25,3%. Серед галузей переробної промисловості суттєві обсяги інвестицій вкладено у підприємства металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів (10,8%), виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (5,7%), виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (2,5%), машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування (1,9%), виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (1,8%). В установи фінансової та страхової діяльності вкладено 26,4% прямих іноземних інвестицій, у підприємства з оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 13,0%, в організації, що здійснюють операції з нерухомим майном – 7,5%, професійну, наукову та технічну діяльність – 5,9%[6].

На основі проведеного аналізу діяльності будівельної галузі України можна виділити проблеми, які уповільнюють залучення інвестицій в дану галузь (рис. 1).

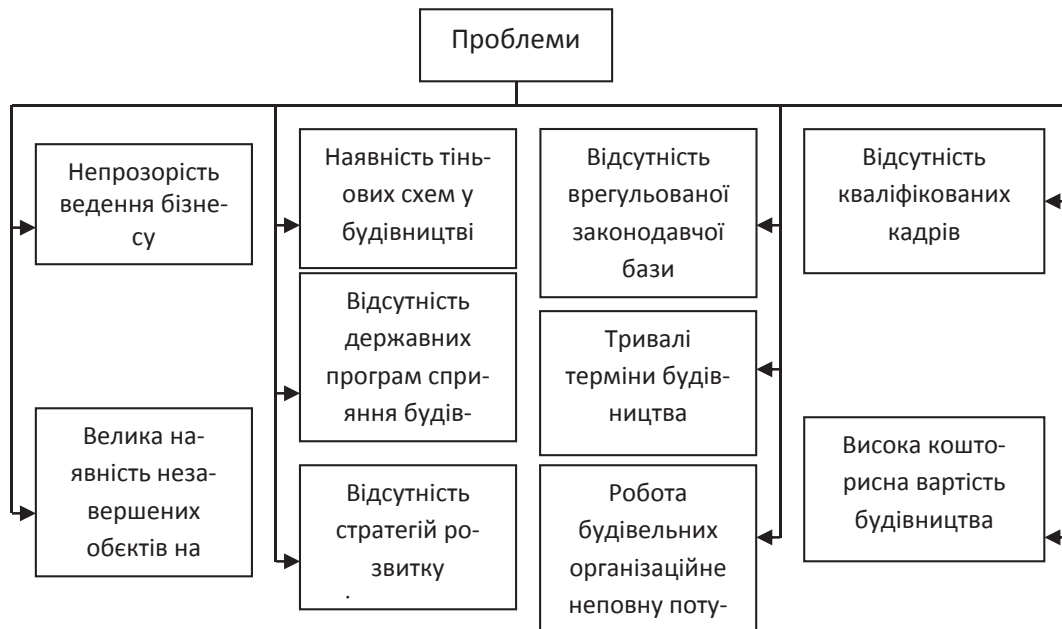


Рис. 1. Проблеми залучення інвестицій в будівельну галузь України
Джерело: власна розробка на основі[5]

Однією із задач вкладання капітальних інвестицій є підвищення техніко-економічного рівня будівництва. Це необхідно для технічного переоснащення, що включає в себе модернізацію і заміну застарілого обладнання на найбільш продуктивне; та в кінцевій меті – для поліпшення якості продукції. Пошук інвесторів у нестабільній ситуації є складною задачею, що вимагає змін законодавства з метою надання пільг інвесторів. Над цим мають працювати і законодавці і суб'єкти підприємницької діяльності.

Що стосується іноземних інвесторів, то їх часто відлякує відсутність законодавчої бази та страхових гарантій. Вони не бачать стабільності, не відчують себе

захищеними, працюючи в Україні. Наприклад, щоб домогтися дозволу на виконання будівельних робіт, потрібен як мінімум один рік від першого папірця до останнього. Доводиться роками займатися землевідведеннями, захистом проектів [5].

Для більшості підприємств утворюють галузі при прийнятті рішень щодо інвестування слід проводити аналіз техніко-економічних показників діяльності, а саме: фондovіддача, фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт зносу, вибуття, оновлення, а також придатності основних засобів.

Такий аналіз дозволить своєчасно отримувати достовірну інформацію про стан основних засобів та приймати рішення щодо пошуку інвестора.

Рівень інвестування діяльності кожного будівельного підприємства знаходиться на низькому рівні, що є негативним фактором для розвитку будівельної галузі країни та в цілому. Тому, для того щоб Україна змогла досягти високого рівня ефективності у даній галузі, держава повинна створити певні умови, які зможуть дати можливість будівельному підприємству, отримувати прибуток для подальшого розвитку будівництва за рахунок залучення інвесторів. Інвестори також мають бути захищені в інвестуванні.

Отже, будівельна галузь створює велику кількість робочих місць та використовує продукцію багатьох інших підприємств. Економічний ефект від розвитку цієї галузі полягає у мультиплікативному ефекті коштів, вкладених у будівництво. Адаже з розвитком будівельної галузі розвиваються: виробництво будівельних матеріалів і відповідного обладнання, машинобудівна галузь, металургія та металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробна і фарфоро-фаянсова промисловість, транспорт, енергетика тощо. Також будівництво як жодна інша галузь економіки сприяє розвитку підприємств малого та середнього бізнесу.

Аналіз показників фінансової звітності щодо стану основних засобів задовольняє потреби управлінського персоналу в інформації про необхідність їх своєчасного оновлення.

Як ми бачимо, найбільший вплив іноземного інвестування у фінансуванні капітальних вкладень в Україні простежується галузі металургійного виробництва, харчовій галузі та у виробництво гумових і пластмасових виробів. Домінування обсягів фінансування і освоєння капітальних вкладень переважно в такі галузі дозволяє зробити висновок про подальшу структурну незбалансованість господарського комплексу України, оскільки відсутня активна інвестиційна діяльність в високотехнологічній галузі мікроелектроніки, нанотехнологій, фармацевтики, біотехнологій тощо.

Висновки і пропозиції. Отже, дослідження особливостей фінансування капітальних вкладень в Україні показало, що воно є впливовим і системним явищем, яке створює взаємні зв'язки в усіх галузях господарства держави. Головною проблемою збільшення капітальних вкладень в Україні є дефіцит інвестиційного потенціалу.

Пришвидшення темпів фінансування капітальних вкладень в Україні передусім залежить від її інвестиційної привабливості і інвестиційного клімату. Численні світові рейтинги свідчать про низький рівень інвестиційної привабливості, оскільки Україна посідає прикінцеві сходинки.

Таким чином, стимулювання темпів фінансування капітальних вкладень є визначальним для покращення стану економіки України. Зважений та обґрунтований розподіл капітальних вкладень між секторами економіки повинен забезпечити високий рівень міжнародної конкурентоспроможності України у порівнянні з іншими країнами світу. Поряд із забезпеченням вирішення поточних проблем щодо структурної перебудови народного господарства нашої держави слід виділяти інвесту-

вання на перспективні напрями, в тому числі на виробництво високотехнологічної і наукоємної продукції, забезпечення конкурентоспроможного експорту української продукції, перехід до постіндустріального суспільства тощо з метою ефективного позиціонування України в умовах глобалізаційних чинників. Подолання перепон, що стримують зростання фінансування капітальних вкладень, має позитивно відобразитися на поліпшенні інвестиційного іміджу України та поліпшенні стану її народного господарства.

На думку автора, крім того перед залученням інвестицій, менеджмент має проаналізувати техніко-економічні показники щодо стану основних засобів і саме це має стати відправною точкою при вирішенні питання про залучення інвестора.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Державний комітет статистики України/ Наказ Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій (Методика, розд.1) 25.12.2009. №4* [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.5153.0>. – Загол. з екрану. – Перевірено: 23.10.2014.
2. *Кабінет Міністрів України/ Постанова Про затвердження Національного стандарту №3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» (Національний стандарт, п.2) від 29 листопада 2006 р. №1655* [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.5153.0>. – Загол. з екрану. – Перевірено: 06.03.2015.
3. *Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 275-VI* [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/275-17> – Загол. з екрану. – Перевірено: 06.03.2015.
4. *Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф.Ф./Бутинця. – 4-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2011. – 672 с.*
5. *Беляєва А.В.* Проблеми залучення інвестицій в будівельну галузь України [Електронний ресурс]/А.В. Беляєва. – 2013.– Режим доступу: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/1367/>. – Загол. з екрану. – Перевірено: 24.02.2015
6. *Коваленко С.О.* Особливості фінансування капітальних вкладень в Україні [Електронний ресурс] С. О. Коваленко, Я. Р. Коваленко //Ефективна економіка. – № 12. – 2014. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3696>. – Загол. з екрану. – Перевірено: 24.02.2015.
7. *Кужельний М.В.* Організація обліку/М.В. Кужельний, С.О. Левицька. – К.: Центр навч. літератури, 2010. – 352 с.
8. *Музиченко А.С.* Інвестиційна діяльність в Україні: [навчальний посібник] / А.С. Музиченко. – К.: Кондор, 2005. – 406 с.
9. *Пархоменко В.М.* Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи. Коментарі /Валерій Миколайович Пархоменко. – К.: Поліграфкнига, 1994. – 348 с.
10. *Свірідова С.С.* Напрямки активізації інвестицій у будівельну галузь України [Електронний ресурс]/С.С. Свірідова, Я.В. Богуцька//Вісник ОНУ імені І.І.Мечнікова. –2014. – Вип.2/2. – Режим доступу: http://visnykonu.od.ua/journal/2014_19_2_2/08.pdf. - Загол. з екрану. - Перевірено: 23.10.2014.
11. *Сопко В.В.* Бухгалтерський облік: Навч. посібник. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.

REFERENCES

1. *Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy/ Nakaz Pro zatverdzhennya Metodyky rozrakhunku indeksu kapitalnykh investytsiy (Metodyka, rozdil 1) 25 December 2009. no.4* [The state statistics Committee of Ukraine Order «On approval of the Methodology for the calculation of the index of capital investment (Method, RoSD.1) 25.12.2009 no.4]. Available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.5153.0>. (Accessed 23 October 2014)
2. *Kabinet Ministriv Ukrainy/ Postanova Pro zatverdzhennya Natsionalnoho standartu № 3 «Otsinka tsilisnykh maynovykh kompleksiv» (Natsionalnyi standart, 2) vid 29 November 2006. № 1655* [The Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution On approval of the National standard No. 3 «Evaluation of integral property complexes» (national standard, p. 2) of 29 November 2006 no.1655]. Available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.5153.0>. (Accessed 06 March 2015)

3. *Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 No. 275. – VI*[The tax code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 275-VI]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/275-17>(Accessed 06 March 2015)
4. *Bukhhalterskyi finansovyi oblik: pidruchnyk dlya studentiv specialnosti «Oblik i audit» vyshchyykh navchalnykh zakladiv*[Financial accounting: a textbook for students of the specialty «Accounting and audit» of higher education institutions]. Zhytomyr, Same Publ., 2011. – 672 p.
5. *Byeliaeva A.V.* Problemy zaluchenia investytsiy v budivelnu haluz Ukrainy [The problem of attracting investments in the construction industry of Ukraine], 2012. Available at: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/1367/>. (Accessed 24 February 2015)
6. *Kovalenko S.O., Kovalenko Ya.R.* Osoblyvosti finansuvania kapitalnykh vkladov v Ukraini [features of financing of capital investments in Ukraine]. *Efektivna ekonomika. №. 12* [Efficient economy № 12, 2014]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3696>. (Accessed 24 February 2015).
7. *Kuzhelnyi M.V., Levytska S.O.* Orhanizatsiya obliku [Organization of accounting]. Kyiv, Tsenter navchalnoyi literatury Publ., 2010. 352 p.
8. *Musychenko A.S.* Investytsiyna diyalnist v Ukraini: navchalnyi posibnyk [Investment activity in Ukraine: a training manual]. Kyiv, Kondor Publ., 2005. 406 p.
9. *Parkhomenko V.M.* Bukhhalterskyi oblik v Ukrainy. Normatyvy. Komentari [Parkhomenko C. M. Accounting in Ukraine. Regulations. Comments]. Kyiv, Poligrafica Publ., 1994. 348 p.
10. *Sviridova S.S.* Napriamky aktyvizatsiyi investytsiyi u budivelnu haluz Ukrainy [Directions boost investment in the construction industry of Ukraine]. *Visnyk ONU imeni I.I. Mechnikova* [Bulletin of the ONU name of I.I.Mechnikov], 2014, issue 2/2. Available at: http://visnykonu.od.ua/journal/2014_19_2_2/08.pdf. (Accessed 23 October 2014)
11. *Sopko V.V.* Bukhhalterskyi oblik: navchalnyi posibnyk [Accounting a training manual]. Kyiv, KNEU Publ., 2000. 578 p.